

TALABALARNING CHET TILINI O'RGANISHDA MUQOBIL BAHOLASHNING O'RNI

Y. Sodiqova ¹

Annotatsiya:

Chet tilini o'rganayotgan talabalar bilimini to'g'ri nazorat qilish va baholash zarurati asosiy vazifalardan biridir. Xorijiy tillarni o'qitishga qo'yiladigan zamonaviy talablar zamon talabiga ko'ra o'zgarmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida joriy etilayotgan til o'qitishning turli innovatsion modellari ham talabalar bilimini baholashning yangi usullarini taklif etadi. Maqolada chet tillarini o'rganayotgan talabalarni muqobil baholash asosida baholashni o'tkazish masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: o'qitish, chet tillari, baholash, materialni o'zlashtirish, motivatsiya, metodlar.

doi: <https://doi.org/10.2024/nwyfbe43>

Hozirgi vaqtda oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari ta'lim jarayonidagi o'zgarishlarga moslashishlari kerak, bu yerda ta'limning yangi modellari – kunduzgi, masofaviy va gibril shakllar paydo bo'lmoqda. Biroq, har qanday o'qitish modelida asosiy narsa talabalarning o'rganishi bo'lib qoladi - ularning tanlovi va o'quv jarayonida ishtirok etishi barcha e'tiborni qaratish kerak bo'lgan asosiy maqsaddir. O'qituvchilar sifatida talabalarning barcha muammolari va ehtiyojlarini ko'rish va o'quvchilarimizni kuchaytirish uchun qo'limizdan kelganini qilish bizning mas'uliyatimizdir. Sinfdagi har bir o'quvchining psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda qulay iqlimni yaratish, shuningdek, o'quv maqsadlarini yorqin namoyish qilish kabi qoidalar ta'lim jarayonining asosidir.

Chet tilini o'rganayotgan talabalar bilimini to'g'ri nazorat qilish va baholash zarurati asosiy vazifalardan biridir. Chunki o'qitish sifatini oshirish uchun o'qituvchi sinfda qulay muhit yaratishdan tashqari, o'quvchilarni baholashga to'g'ri yondashuvni yaratishi kerak.

Bu materialning qanchalik yaxshi so'rilishini va assimilyatsiyani tuzatish uchun nima qilish kerakligini aniqlash uchun kerak. Bilimlarni baholashning an'anaviy usullari qayta ko'rib chiqishni talab qiladi, chunki ta'limga, xususan, chet tillarini o'qitishga qo'yiladigan zamonaviy talablar har yili yangilanadi.

Ko'pgina mualliflar baholashning haqiqiylikini chet tillarini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirishning eng samarali vositasi sifatida himoya qiladilar⁶ masalan ba'zi olimlar "Oliy ta'lim talabalari bilimini monitoring qilish tizimining ko'p qirrali va noaniqligini hisobga olib, mavjud va amaliyotda keng qo'llaniladigan shakl, tur va usullarni tizimlashtirish uchun ushbu mavzuni batafsil ko'rib chiqish zarur, deb hisoblaydilar. o'quvchilar bilimini baholash, shuningdek, ta'limda turli yondashuvlarni amalga oshirish uchun eng maqbullarini aniqlash" kabi fikrlarni keltiriladilar. Biroq, bir tomondan, ularni rag'batlantirsa, ikkinchi tomondan, eng to'g'ri natijalarni olish uchun talabalarni baholashga to'g'ri yondashuvni aniqlash oson ish emas. Buning usullaridan biri talabalarning o'qish davomida olgan bilimlarini asosiy baholash sifatida testdan voz kechishni taklif qilish edi.

---

¹ Sodiqova Y.F., Samarqand davlat chet tillari instituti o'qituvchisi

Ba'zi olimlar bu fikrga salbiy munosabatda bo'lishadi, chunki birinchi navbatda yuqori sifatli test topshiriqlarini ishlab chiqish uzoq va mehnat talab qiladigan jarayondir. Ikkinchidan, har qanday testda tasodifiylik elementi mavjud bo'lib, bu test natijalarining buzilishiga olib keladi. Shuningdek, test yordamida talabalarning nostandart, atipik fikrlashini baholash deyarli mumkin emas. Shuningdek, o'qituvchilar o'z o'quvchilariga javobgarlik maqsadida berishlari kerak bo'lgan umumiy baholarning ijobiy va salbiy tomonlari bor. Bu baholashlar o'tilgan mavzular bo'yicha o'quvchining dars davomida nima qilgan yoki o'rganmaganligini aniqlash uchun mo'ljallangan. Biroq, bu baholash usuli doimiy ravishda o'zgartirilishi kerak, chunki umumiy baholashlar ham sub'ektiv bo'lishi mumkin. Bu o'quvchilarga imkoniyatlarni kengaytirish bilan birga baholashni yanada mazmunli qilish zaruriyatini hal qilishda o'quvchilarni baholashning turli texnologiyalarini qanday amalga oshirish mumkin degan savol tug'iladi?

Tajriba shuni ko'rsatadiki, birinchi navbatda o'quvchilarning o'z bilimni baholash jarayoniga o'zlarini jalb qilish, bu borada o'z fikrini bildirish juda muhimdir. Buning uchun talabalarga bir nechta baholash usullarini ishlab chiqish va tanlash uchun taqdim etish kerak. Shunday qilib, talaba o'z bilimni ko'rsatishning bir qancha muqobil usullari mavjud. Bu talabaning bir qator murakkab va unchalik murakkab bo'lmagan grammatik modellarni mustaqil yechish qobiliyatini ko'rsatuvchi power-point taqdimot loyihasi bo'lishi mumkin. Yoki bu o'quvchining yangi lug'atni yodlashda duch keladigan muammolari va bu muammolarni bartaraf etish yo'llari haqida batafsil ma'lumot beruvchi loyiha bo'lishi mumkin. Bu yerda siz talabalarni loyiha ustida ishlash vaqtida o'zaro muloqot qilishlari mumkin bo'lgan guruhlarni yaratishga jalb qilishingiz mumkin. Shuningdek, talabalarga ma'lum bir mavzu bo'yicha dars tayyorlash va o'qitish taklif qilinishi mumkin, shunda hamkasblar taklif qilingan materialni tushunishlari va o'zlashtirishlari mumkin. Bunday holda siz o'quvchilar bilan darsga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha shaxsiy tajribangizni baham ko'rishingiz yoki ularga materialni sinfdoshlariga mutlaqo yangi usulda etkazish imkoniyatini berishingiz mumkin. Chet tili talabasining tushunchasi o'rganishning ma'lum bir darajasida nima qila olishi, uning kamchiliklari, nimani yaxshilash kerakligi va keyingi qadamlar qanday bo'lishi kerakligi tomon o'zgarishi mumkin.

Bularning barchasi tillarni chuqurroq o'rganish uchun ajoyib imkoniyatlar yaratadi, bu har doim ham to'g'ri rasmni aks ettirmaydigan oddiy testlarga qaraganda ancha qiziqarli.

O'quvchilarga darsda ma'lum bir mavzu bo'yicha o'rganganlarini faqat takrorlash bilan cheklanib qolmasdan, o'z bilimlaridan foydalanish va uni ko'rsata olish erkinligini ta'minlash kerak. Asosiysi, ularga bu masalada tanlash huquqi borligini bildirishdir. Buning uchun yangi qoidalar bo'yicha o'quvchilarning tafakkurini ham, munosabatini ham o'zgartirish kerak. Ularni o'z loyihasini yaratishni boshlash istagini rag'batlantirish kerak. Ba'zi talabalarga 2-3 kun kerak bo'ladi, boshqalari esa ancha uzoqroq. Qiyinchilikka duchor bo'lganlarga yordam berish uchun, loyihaning holatini tekshirish va sozlashni talab qiladigan qiyinchiliklarni aniqlash uchun darsdan tashqari uch marta uchrashish kerak.

Ushbu turdagi loyihalar ancha vaqt talab etadi, shuning uchun talabalar uchun har doim ham oson bo'lmaydi; ko'pchilik ko'p vaqt talab qiladigan loyihalarni bajarishdan ko'ra testlardan o'tishni osonlashtiradi. Bu erda har bir shaxsga alohida yondashish, balki unga ko'proq vaqt berish, talaba bilan muhokama qilish, uni jalb qilishga harakat qilish, har bir jarayonga ijodiy yondashish qanchalik muhimligini tushuntirish kerak. Talabaga o'z fikr va qarashlarini baham ko'rish imkoniyatini berish kerak. Shuningdek, muqobil loyihadan voz kechgan talabalarni qiziqishlarini uyg'otish umidida muhokamada qatnashishga taklif qilishingiz mumkin. Loyiha muvaffaqiyatli bo'lganmi yoki unchalik muvaffaqiyatli

bo'lmaganidan qat'i nazar, barcha xatolarni tuzatish va keyingi ishlarni rag'batlantirish kerak.

Bunday baholash doimiy asosda qo'yilsa, barcha qiyinchiliklarga qaramay, talabalarda qiziqish uyg'otishi mumkin. Bu esa o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida chuqurroq bog'lanishga olib keladi va ular ko'proq ishonadilar va fikr almashadilar. Bu, shuningdek, sinfdoshlar bilan ishlashni yaxshilashga yordam beradi va kelajakda jamoada ishlash uchun foydali bo'ladi. Talabalar o'z ta'limi uchun mas'uliyatni ham his qiladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. Furkatovna S. Y. *Algorithm and peculiarities of types of assessment and their impact on students'academic achievements // Journal of Intellectual Property and Human Rights.* – 2023. – T. 2. – №. 12. – C. 81-84.

[2]. Furkatovna S. Y. *Modern methods and approaches for effective distance learning of English language.* – 2022.

[3]. Furkatovna S. Y. *Teacher's role in motivating students //Open Access Repository.* – 2023. – T. 4. – №. 3. – C. 818-823.

[4]. Sodikova Y. *The impact of formative assessment strategy on increasing student motivation in english classes // Solution of social problems in management and economy.* – 2023. – T. 2. – №. 12. – C. 131-136.

[5]. Содыкова Ю. Ф. *Psychological and pedagogical features of using games in the process of teaching young learners // Инновации в педагогике и психологии.* – 2021. – Т. 4. – №. 3.

[6]. Nurjahon N. *Epitetning badiiy matnda faollashuv o'rne // Prospects of development of science and education.* – 2023. – T. 1. – №. 12. – C. 7-9.